

Tajemství hotelu Palas

17.10.2010

„Nesmrtelného hejtmana“ táhnou vzhůru mocné síly

Je to jedna z největších záhad letošních senátních voleb. Do horní komory má hodně nakročeno člověk, který většinu svého dvacetiletého působení v demokratické politice strávil splétáním a vysvětlováním svých korupčních afér. Kandidatura moravskoslezského hejtmana Jaroslava Palase (ČSSD) na senátora proto přináší otázku, jaká síla tlačí tohoto „nezničitelného muže“ české politiky do veřejných funkcí a umetá mu cestu do jejich nejvyšších pater. Odpověď na tuhle otázku je o to zajímavější, že záhada jménem Palas se právě v týdnech před volbami zásadně přiostrčila zjištěním, že hejtman si v jednom z romantických údolí Jeseníků staví luxusní hotel za sumu násobně převyšující všechno, co si podle oficiálního příznání mohl i s manželkou legálně vydělat. Mlčení stranických kolegů přitom signalizuje, že ve hře je mnohem víc než jen nutnost ututlat další podezřelý Palasův případ.

Hejtman běží

Sto metrů od skupinky hostů čekajících na slavnostní start oprav krnovské synagogy zastavuje tmavá limuzína. Když se Jaroslav Palas pohledem z auta ujistí, že se nikdo jeho směrem nedívá, energicky otevírá dveře a rychle kráčí k postávajícím. „Opravdu rád jsem dnes za vámi přišel,“ třese si rukou s návštěvníky z řad ostravské a brněnské židovské obce. „Bydlím tady nedaleko, opravu synagogy považuji za důležitou pro zachování paměti místa.“ Slavnost pokračuje volnou konverzací zúčastněných a pak zpívá dětský sbor.

Když Palas po hodině a půl sešlost opouští, využíváme šance a dobře naladěného hejtmana cestou k autu oslovujeme. V tu chvíli už máme za sebou týdenní neúspěšnou snahu domluvit si s ním oficiální schůzku a pohovořit si na téma, o co usiluje v politice a z čeho zaplatil za svůj hotel. Sám hejtman na žádosti neodpovídá a jeho kancelář je striktní: čekací lhůta na rozhovor je „minimálně měsíc“ – tedy třikrát delší než v případě předsedy vlády.

„Zajímavá akce. Odkud že jste?“ reaguje na oslovení v chůzi stále ještě usměvavý politik. Když se dozvídá, že z novin a o co nám jde, zrychlí krok a jeho tvář opanuje rozčilený výraz. „Přestaňte obtěžovat. Co si to dovolujete?“ zvyšuje hlas. „Do toho, kolik jsem investoval do svého majetku vám nic není. Okamžitě odejděte!“

Krátký rozhovor by přitom byl namístě. Od chvíle, kdy reportéři časopisu Týden objevili Palasův rozestavěný luxusní penzion v Jeseníkách, čeká veřejnost na vysvětlení, odkud vzal jeho majitel na financování stavby velkou část peněz. Jen těžko si je totiž mohl legálně vydělat. Lépe řečeno – čeká se, zda Jaroslav Palas vyvrátí podezření, že část z prostředků pochází od lidí, kterým během svého pobytu v křesle ministra zemědělství (2002–2005) „pomohl“ na úkor eráru.

Asi nejnámější Palasova transakce v tomhle směru je prodej strategického potravinářského gigantu Setuza, který dnešní hejtman „přenechal“ podnikatelské skupině kolem vládců podsvětí Tomáše Pitra a Františka Mrázka o polovinu levněji, než byla podle tehdejších cen jeho tržní cena na burze (stát tak trafil sto milionů korun). Jaroslavu Palasovi se však o ničem z toho nechce mluvit. Skoro běží ke své limuzíně, a když vklouzne na sedadlo, slovy i gesty pobízí řidiče, aby co nejrychleji odjel pryč.

Nikdo neotevívá

O padesát kilometrů dál se ten den jako pokaždé v tuhle soumráčnou hodinu noří slunce do temných lesů praděského hřebene. Odraz červánků ve vlnkách Bílé Opavy protékající hned pod Palasovým rozestavěným hotelem si ale patnáctka dělníků nevychutná. „*Pan majitel to chce mít co nejdřív hotové,*“ říká jeden z nich a přihazuje maltu do rozestavěného kamenného plotu. „*Každý den jedeme až do pozdního večera.*“

Lepší místo pro hotel si lze v Jeseníkách jen stěží představit. Tři kilometry odtud leží vyhlášené a turisty obléhané lázně Karlova Studánka, na nejvyšší moravskou horu Praděd je to jen deset minut jízdy autem, podle znalců místního prostředí vyložený magnet pro přespolní návštěvníky.

A právě na ně chce hejtman, jak řekl v jednom z mála veřejných rozhovorů, soustředit svoji energii a podnikatelský um, až jednou odejde z politiky. Do té doby se má o hotel starat jeho bratr. Ten je na místě i dnes, takže se na finance zkusíme zeptat jeho. Bohužel, nikdo neotevívá.

Pozemky na stavbu hotelu – dohromady něco přes pět tisíc metrů čtverečních – si Palas koupil po odchodu z ministerské funkce a podle zjištění Týdne za ně zaplatil 1,4 milionu korun. Dělníci, kteří dnes na stavbě pracují a s nimiž Respekt mluvil (své jméno uvést nechtějí s tím, že jim to „majitel zakázal“), tvrdí, že stavba a její vybavení přijde na sumu „mezi třiceti a čtyřiceti

miliony“.

Před nástupem do Špidlova kabinetu Palas uvedl, že jeho rodinné úspory představují dvě stě tisíc korun. Jako ministr zemědělství a později jako poslanec a hejtman si mohl od té doby vydělat sedm milionů korun. Jeho žena, která v Krnově provozuje tři zubní ordinace, pak podle odhadů České stomatologické komory devět milionů. Dohromady tedy zhruba šestnáct milionů – kdyby ale zároveň nic nejedli, neplatili za teplo ani za elektřinu a nekupovali si absolutně žádné věci denní spotřeby. Což v případě Palasových, kteří si potrpí na vysoký životní standard, rozhodně neplatí. Zatímco před šesti lety parkovaly v jejich garáži dva superby, dnes tam stojí luxusní audi a terénní Toyota Land Cruiser.

Součet je tedy následující. I kdybychom do financí na stavbu započítali všechny legálně vydělané peníze a cenu hotelu drželi na její dolní pořizovací hranici, stále tu ve vzduchu visí čtrnáct milionů, jejichž původ je zcela nejasný a Palas ho odmítá ozřejmit. Klíč odemýkající veřejnosti dveře k pochopení mají tak v rukou především hejtmanovi straníční kolegové. Ti jej totiž pod logem ČSSD poslali do boje o senátorské křeslo, takže by se měli ve věci vyznat.

On sdělil a mně to stačilo

„Já si o tom hotelu ani rozdílů peněz mezi tím, co si měl pan Palas vydělat, a co penzion měl stát, nic nemyslím. Vůbec jsem o tom nepřemýšlela. Řeším důležitější věci, jako je oddlužení místních nemocnic,“ říká místostarostka Palasova domovského Krnova a krajská zastupitelka ČSSD Alena Krušinová. *„Naše vedení ho požádalo o vysvětlení, to poskytl a já mu věřím. Znáám ho jako slušného člověka, nepotřebuji se ho na nic ptát.“*

A zhruba stejně se k finanční záhadě kolem Palasova hotelu staví i špičky ČSSD. Úřadující předseda Bohuslav Sobotka hejtmana sice pozval na pohovor, ale žádné konkrétní dotazy, které by mu umožnily víc se ve věci zorientovat, nepoložil. *„Pan Palas mi sdělil, že prostředky získal v rámci svých příjmů a příjmů své manželky. Toto ujištění mi stačilo,“* píše v e-mailové odpovědi Sobotka. Zjistit, na čem se zakládá tato důvěra, není přitom možné: další dotazy vybavené i podrobným přehledem příjmů Palasovy rodiny už Sobotka nezodpověděl.

Jaroslav Palas dostal tedy od své partaje bílko šek, což je vzhledem k okolnostem udivující: ČSSD je v opozici a úspěch u voličů hledá v neposlední řadě ostrým halasením proti korupci. Logika by velela, aby muže s nejasnými financemi strana pořádně prověřila, než ho vyšle nahoru na scénu pod mediální drobnohledy. Logika se však s Palasovou politickou kariérou tluče od počátku.

Už to, jak se vlastně dlouholetý komunista dokázal vyvíhnout v nové straně, kam přestoupil v polovině 90. let, není jasné. Naopak velmi jasné je, že i přes řadu korupčních afér se v ČSSD vždy dokázal vrátit na výsluní. I poté, co ho v roce 2006 odvolal jeho stranický šéf Jiří Paroubek z kandidátky do parlamentních voleb za zmíněný podezřelý prodej Setuzy. A i poté, co jej vyšetřovala policie za jiný ministerský kšeft: v soutěži o vybavení na rozjezd Platební agentury pro zemědělce měl převzít sedmimilionový úplatek; policejní šetření skončilo jako vždy bez výsledku – odložením a konstatováním, že čin se nestal.

Právě tahle Palasova „nesmrtelnost“ je přitom velkou záhadou. Jak to, že se vyškrabal zpátky, když ho bývalý premiér a šéf strany nechtěl na volební kandidátku? A jak to, že ho nyní na cestě vzhůru nezbrzdí nová korupční aféra „Hotel“, kdy nedokáže vysvětlit legálnost svých příjmů? Dílčí vysvětlení nabízejí lidé ze špičky ČSSD: v posledních krajských volbách Palas získal patnáct tisíc preferenčních hlasů, což pětinasobně převýšilo jakéhokoli dalšího člena zdejší ČSSD.

Palasova politická „nezničitelnost“ má však i jiný rozměr než jen přísun hlasů. Jeho podstatu tvoří fenomén, o jehož síle a významu začínáme po letech přehlížení teprve pomalu něco tušit: lobby zemědělských velkopodnikatelů a agrárních zbohatlíků, která tu bez většího zájmu médií rok od roku výrazněji formuje politiku.

Náš člověk v Africe

Vstup do bývalého státního statku Jelení na Bruntálsku zdobí řada vycpaných antilop a zeber a podobně to vypadá i v místnosti s tabulkou „ředitel“ na dveřích. „*Trofeje z cest*“, směje se hluboce zabořen do svého křesla jeden z největších bruntálských farmářů Jiří Čížek. Byly tu i před šesti lety, kdy Respekt navštívil pana Čížka poprvé. Jen jich od té doby několik přibýlo, stejně jako Čížkových letů do Afriky na své oblíbené safari. „*Dávám vám, chlapi, maximálně pět minut, pak se zase musím věnovat byznysu. Ten mě živí*“, říká Čížek.

A má určitě pravdu. Právě jeho byznys, získávání štedrých zemědělských dotací, mu mimo jiné umožňuje jeho africká dobrodružství. Kam a na jak dlouho jezdí, však už podnikatel prozradit nechce. „*Jde o soukromé věci, nebudu to rozebírat*“, utíná hovor s tím, že čas už má jenom na jedinou otázku. „*Jsem pro*“, říká pak k senátní kandidatuře svého dlouholetého přítele Jaroslava Palase. „*Zemědělcům vždy pomáhal, lze mu věřit. Ted' nás v zemědělství čeká řada důležitých rozhodnutí, jako je zachování zemědělských dotací na další roky. Pan Palas vidí řadu věcí podobně, může nás podpořit*.“

Páteří byznysu ukázkového českého velkofarmáře Čížka je pastva. Obhospodařuje 1600 hektarů luk (více než polovina už je jeho) a nechává je spásat ovce a kravy, za což pobírá dotace na udržování kulturní krajiny. Na první pohled to vypadá „o. k.“, přesto se nelze zbavit dojmu, že tu něco nehraje. I při krátké návštěvě je zřejmé, že velkorysé evropské i státní dotace Čížkovi umožňují na rozdíl od řady dalších občanů hodně luxusní život. A pak, přece jen – patří mu toho zde nějak hodně.

V evropském kontextu představuje Česko společně s několika dalšími postkomunistickými zeměmi „zemědělský unikát“. Na západ od nás se o podobně velké rozlohy, jako je ta Čížkova, dělí deset i více zemědělců. Tady je ale trend opačný. Sedmdesát procent veškeré zemědělské půdy je tu v držení zhruba tisíce farmářů, jako je pan Čížek. Často jde o bývalé šéfy komunistických JZD, kteří se v nových poměrech dokázali díky svým znalostem a kontaktům rychle zorientovat. Část z nich zůstala v zemědělství, část – například Jaroslav Palas – vstoupila do politiky.

To stvořilo vzájemně výhodné spojenectví, které si ukouslo velký kus moci v novém státě. Společné

kamarádství z předlistopadové doby se dál utužovalo na častých honitbách, kam kromě Palase a Čížka přijížděli i další vlivní lidé, od šéfů pozemkových fondů přes politiky po různé byznysmeny. Právě lidé z pozemkových fondů nezdědka podlehli možnosti přihrát známým a mocným lacino velké pozemky a majetky, a ti pak nad nimi přes spřátelené (a všemožně na oplátku podporované) politiky drželi ochrannou ruku.

Vzhledem k tomu, že například dotace z EU jsou vyplácené na hektar, a ne podle potřeby, patří skupina zdejších velkoagrárníků mezi jedny z nejbohatších lidí. Jak přesně přitom funguje systém vzájemně výhodných obchodů a co z něj mají „nosiči agrární zájmů“ z řad politiků jako Jaroslav Palas, je jen těžko dešifrovatelné.

Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI) ani jednotliví experti na zemědělství totiž zatím nijak nezkoumali, jak velkofarmáři přišli k rozlehlým pozemkům, jestli to například nebylo na základě přátelství s vybranými politiky, které za to později mohli korumpovat. Stejně tak to, které zákony a jakým způsobem zemědělská lobby ovlivnila ve svůj prospěch. „*Takovou analýzu jsme nikdy nedělali. Bylo by to hodně náročné, k řadě informací se v podstatě nelze dostat,*“ říká Tomáš Doucha z ÚZEI. A podobně krčí rameny i další známí zemědělství experti.

Srazit k zemi

Zajímavé indicie jsou ale i tak po ruce. Jak nedávno zjistil Respekt, například část regionálních bossů ODS svoji sílu opírá právě o zemědělskou lobby. Nekorunovaný šéf jihočeské ODS Pavel Dlouhý, známý pod přezdívkou „kniže z Hluboké“, na sebe právě jako šéf jednoho ze skomírajících státních statků nabalil počátkem 90. let síť důležitých kontaktů, které mu později otevřely cestu vzhůru.

Jak přesně agrární lobby svůj vliv uplatňuje, nevíme. Výstupy jsou však jasné: Parlament už patnáct let odkládá zákon o vyplacení transformačních podílů, který by velkofarmářům, často právě z řad někdejších šéfů JZD, nařídil odškodnit bývalé a dosud neodškodněné majitele pozemků, o které je okradli komunisté (celkově jde o sumu kolem dvaceti miliard korun). Zároveň v době, kdy jsou všechny rozpočtové kapitoly kráceny kvůli hrozícímu schodku, pouze ta zemědělská příští rok výrazně naroste – přičemž většina peněz půjde na dotace velkofarmářům.

Z pohledu pana Čížka i dalších agrárníků teď navíc přichází klíčové období. V roce 2013 vyprší pětiletý program přidělování evropských dotací a bude se rozhodovat, podle jakého klíče se dál budou peníze distribuovat. „*Současný systém, kdy velkou část dotací dostávají velcí farmáři a kdy stále nebyly vyplaceny transformační podíly lidem, kteří kvůli komunistům nemohli hospodařit na své půdě, je potřeba narovnat,*“ říká zemědělský expert Petr Havel. „*Deformuje trh a pomáhá to dál bohatnout neprůhledné skupině lidí.*“

První zkouškou v tomhle směru bude hlasování delegátů o zmíněném odškodném. Poslanci i senátoři budou o věci rozhodovat do konce roku. Komunisté i ČSSD jsou – stejně jako u dotačních škrťů velkofarmářům – proti s tím, že by to bývalé družstevníky „srazilo k zemi“. ODS a další strany naopak poprvé po letech i díky jasné parlamentní většině opatrně avizují spíše opačný postoj s argumentem, že je potřeba napravit „zjevné nespravedlnosti“. Až do konce lze ale očekávat hodně napínavý souboj. Nejen z pohledu zemědělské lobby a lidí,

jako je Jaroslav Palas, je totiž ve hře více, než kdykoli předtím.

Autor/ři: Ondřej Kundra

[Obchodní podmínky](#) © Copyright Respekt Publishing a.s. ISSN 1801-1446 – Design: [Respekt](#) – Technická realizace: [Economia a.s.](#)
Autorská práva vykonává vydavatel. Bez písemného svolení vydavatele je zakázáno jakékoli užití částí nebo celku díla, zejména rozmnožování a šíření jakýmkoli způsobem, mechanickým nebo elektronickým, v českém nebo jiném jazyce.